

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr H. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Slag; Dr B. A. Knoppers, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmolstein, Amsterdam; Dr F. C. Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. burg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Hollmann, H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Til-

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & DE COINTRE, Goss.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned-Indië f1.50 per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Loose nummers f0.15.

BERICHT AAN ONZE ABONNE'S.

Wij deelen hierbij mede, dat wij besloten hebben eenige verandering te brengen in de wijze van dispositie der abonnementsgelden.

Tot dusver werd over het abonnementsgeld beschikt per KALENDER-halfjaar. Meermalen werd ons echter verzocht waar de Jaargang van „DE REFORMATIE” loopt van October tot October, onze disposities hiermede in overeenstemming te brengen. Wij hebben gemeend hieraan thans gevolg te moeten geven en zullen dus voortaan onze halfjaarlijkse kwitantien afgeven per 1 October en 1 April.

Waar nu de abonnementsgelden betaald zijn tot 31 December 1926, zullen we, ter bereiking van het voorgestelde doel en ter vermindering van dubbele dispositiekosten, zoo vrij zijn met onze eerstvolgende kwitantie te beschikken over de drie nog volgende kwartalen van den loopenden jaargang, alzoo over f3.75 + f0.15 incassokosten.

Wij men, ter besparing der incassokosten, genoemd bedrag op onze postrekening (no. 36000) storten of overschrijven dan geven wij hiertoe tot 18 JANUARI gaarne gelegenheid. Na dien datum gelieve men echter geen betalingen meer te doen, doch onze kwitantie af te wachten.

DE UITGEVERS

INHOUD. Het jaar 1926. I. — Uit de Schrift. Sentiment of geloofswaard? (Pa. 89:8). — Geestelijke Advies. Ons lichaam en het heil Gods. — Uit het Pol. en Soc. Leven. — Het parlementaire artikel (Stor). — Literatuur en Kunst. S. Anema. Wat verzoen en Proza. — Het Boek van de Week. — Populair-Wetensch. Schetsen. G. H. V. Voetius. — Uit de Buitenlandsche Kerken. — Perschoon. — Kerkenieuws. — Enz.

HET JAAR 1926.

I.

Het jaar van Assen.

Op den Oudejaarsavond van 1926 zullen, bij de overdenking van wat in dit jaar voorviel, de gedachten zich als vanzelf concentreren op de kerkelijke kwestie.

Ook anders ligt van alle levensgebieden dat van de kerk ons, Gereformeerden, het naast.

Maar gemeenlijk verloopt het kerkelijk jaar zoo kalm en grijs en zoo weinig schokkende gebeurtenissen in plaats, dat het volkerenleven of de politiek in eigen land bij het overzien van de data het meest de aandacht trekt.

Thans wordt die regel gebroken.

De beroering in onze kerken vervult ook bij de jaarwisseling de gemoederen.

En het zou niet goed zijn, wanneer wij bij onze momentopnamen van het jaar 1926 daarmee geen rekening hielden.

Wij wijken dan ook van onze gewone orde af. In vorige overzichten bewaarden wij het kerkelijk leven voor het laatst of brachten het soms in de rubriek van dien naam onder.

Na dient het voorop te gaan.

Lang zal 1926 in de herinnering blijven voortleven.

In de geschiedenis onzer Gereformeerde Kerken uit de laatste eeuw zal het onder de historische jaren worden geteld.

Het zal vermeld worden na en naast de jaren van Afscheiding, Doleantie en Ineensmelting van de kerken, uit die twee aktes voort gekomen.

Ons nageslacht zal erover spreken.

Het zal onze daden beoordeelen.

De vraag zet ons tot peinen: hoe zal het over ons oordeelen?

Zullen zij, die na ons komen, onze rechtvaardigen? Zullen wij ons tegenover hen moeten schamen?

Zal 1926, het jaar van Assen, door hen met een zwarte kool worden aangekeken?

Of zullen zij het merken met een symbool van dankbaarheid?

Aan het oordeel van dat nageslacht is ons veel gelegen.

Indien wij alleen op het heden hebben gelet en niet aan de toekomst van onze kerken hebben gedacht, zal het voor ons op een vonnis uitloopen.

Indien wij ons alleen hebben laten leiden door de zucht om tot elken prijs aan de traditie vast te houden en reformatorische ontwikkeling bedielden af te zeggen, verdienen wij niet beter dan dat wij door de erfenissen van zulk een droeve nalatenschap in onze graven nog worden gesternd.

Maar om het oordeel van het nageslacht te profeten, dienen wij het oordeel van onzen God te kennen.

Oudejaarsavond is voor onze conscientie een gerichtssavond.

Hoe staan wij, die geen bloote toeschouwers zijn geweest in de kerkelijke akte, die op welke wijze dan ook daarin een werkzaam aandeel hebben gehad, tegenover Hem, die te komen staat om te oordeelen de levenden en de dooden?

Loopen wij hierover vooral toch niet heen?

Wat is er waar van de vele beschuldigingen tegen ons gezet?

Ging onze actie tegen personen?

Behoort zij te worden gebrandmerkt als een vertoon van machtswellust?

Hebben wij menschenmening en menscheninzetting gesteld boven het Woord van onzen God?

Hebben wij het levende paal der belijdenis, door onze vaders ons in Christus' maan toebehouwd, te Assen doodgedrukt?

Ieder heeft het persoonlijk te verantwoorden, uit welke motieven hij aan die actie heeft deelgenomen.

Maar wanneer wij uit naam van onze kerken mogen spreken, dan kunnen wij na ernstige schuldbelijdenis over de zonden, welke wij ook bij het ijveren voor de eere Gods en de majesteit van Zijn Woord niet hebben uitgezuiverd, het hoofd omhoogheffen en getuigen: Heere, Gij weet, hoe wij als kerken te Assen vergaderd in oprechtheid voor Uw aangezicht hebben gehandeld.

Wanneer dan ook in ons nageslacht de Gereformeerde waarheid levensbloed is, zal het ons niet veroordeelen, maar met ons God groot maken.

Aan een eerezuil heeft de Synode van Assen geen behoefte.

Dit zal haar rijkste monument zijn, wanneer voor een lange reeks van jaren onze kerken tegen krachtige aanvallen op haar belijdenis beveiligd zijn.

Waarlijk, onze kerken zijn een groot gevaar ontkomen.

Wij hebben dit gevaar reeds meermalen aangeduid als het rationalisme.

Het ging te Assen, laten wij dit nooit vergeten, om het gezag van de Schrift.

Tegen dat gezag werden raadsragen bedacht.

Wie aan dat gezag afbreuk doet, plantst eigen gezag naast het Woord van God.

Dat eigen gezag wordt vroom of minder vroom beredeneerd.

En in die redeneering herkent men den klauw van den rationalistischen leeuw.

Reeds lang leerde het rationalistische gevaar. Het naderde onze kerken al dichter en dichter. Het sloop binnen.

Maar het liet zich niet grijpen.

Te Assen is het gevat.

Waar dit niet het geval geweest, zou binnen afzienbaren tijd het wereldbolwerk van het Calvinisme — want dat zijn onze kerken, niet door onze energie, maar door Gods beschikking — door het rationalisme zijn genomen.

Wat te Assen is geschied heeft niet alleen betekenis voor ons land, maar voor het Calvinisme over heel de wereld.

Over deze overwinning op het rationalisme zou slechts een juichkreet opgaan, indien er geen personen mee waren getroffen.

Oordeelen wij over hen, die het rationalisme wilden binnendringen, niet hard.

Onderstellen wij bij hen niet te spoedig boos opzet.

Of neen, wij moeten de gedachte aan boos opzet geheel laten varen.

Dat rationalisme de hand had in hun zeggen en doen, zij wisten het niet.

Zij zijn meer verleiden, dan verleiders.

Zij meenen het goede voor te hebben.

In dit opzicht zijn er in den kerkelijken strijd wel eens woorden gebruikt, die beter onuitgesproken hadden kunnen blijven.

Zeker, in de bestrijding van de Asser besluiten, kwam veel voor, dat de vraag wettigt: oordeelt men niet tegen beter weten in?

En toch, wie weet hoe hartstocht het bewustzijn verengt, het gezicht beuvelt, het oordeel vertroebelt, houdt zijn verdenking van kwade trouw zoo lang mogelijk in.

Strijd is scherp.

Strijd moet scherp zijn.

Strijd kan men niet voeren, gezeten in een luxueuse salon, achterover geleund in malle armstoelen, met speelschen glimlach op het gelaat en vleuende complimentjes op de lippen, onder het genot van een kopje geurige thee met suikerklontjes naar believen.

Maar laat de strijd scherp zijn tegen beginselen, doch verschoon de personen, zoo veel gij kunt.

Natuurlijk zijn de beginselen van de personen niet te scheiden.

De personen zijn de dragers van de beginselen. Worden de beginselen in onze kerken niet geduld, dan kunnen de personen, die ze voorstaan en zoelang zij ze voorstaan niet worden gehandhaafd.

Dat is een droeve onmogelijkheid.

Men legde den klemtouw op beide termen.

Zoowel op droef als op onmogelijkheid.

Daarom naast de blijdschap over de trouw, door onze kerken te Assen betoond, vervult ook droefheid op dit oogenblik ons hart.

Droefheid over hen, die meenden de waarheid voor te staan en toch een beginsel van rationalisme in hun hoezem koesterden en nu gescheiden van ons leven.

Al kan dan de strijd niet over de hoofden der personen heengaan, het persoonlijke element blijve, als het even kan, eruit gewoerd.

Wie zou durven volhouden, dat daartegen dit jaar van beide zijden niet is gezondigd?

De vraag: aan welke zijde het meest? — zou bedenkelijk zijn.

Verootmoedige men zich aan beide kanten hierover tegenover God.

Verootmoedige men zich aan onze zijde het diepst.

Want zoo wordt het jaar van Assen van de vlekken, welke het ontsierden, gereinigd en werpt het een lichtglans voor zich uit.

Zoo mag het gerekend onder de roem der jaren, die Israels God geheiligd heeft.

Zoo kan gedunkt voor de operatie, welke uiterst pijnlijk was, maar die genezing bracht.

Zoo mag 1926 in de herinnering voortleven als een reformatorisch jaar.

Zoo kan ook uit den grond van het hart worden geboden voor de afgeweken broeders, opdat hun oogen open gaan voor het rationalisme, waarvan zij het slachtoffer zijn geworden.

Mogen hun oogen tijdig geopend worden.

Want Assen zal wel gerechtvaardigd worden.

Assen is in het jaar van Assen reeds gerechtvaardigd.

Werden buiten de geschilpunten, welke te Assen in het geding waren, de geesten ook niet op andere wijze openbaar en wel op een wijze, welke doet zien, hoever het rationalisme sommigen reeds deed dolen?

Wij denken hier aan de stelling: ons heil hangt niet aan historiefacten.

Wij denken hier aan de bewering uit een meditatie, dat het Paradijs, waarvan ons Genesis verhaalt, niet op aarde, maar in den hemel moet worden gezocht, wijl anders immers de ziel van den moordenaar aan het kruis bij zijn sterven zich niet vertikaal, maar horizontaal zou hebben bewogen naar een onbekende plaats op dit wereldrond.

Wij denken hier aan de hoogzou van Oostersch licht, waarmede men ons wilde bestralen, maar welke door kortsluiting niet branden wilde. En

dat, terwijl er nog geen lichtstraal uit het Oosten tot ons doordrong, of wij werden erdoor in onze Schriftbeschoouwing bevestigd. Wij volgen het onderzoek in het Oosten met levendig interesse, op een enkel onderdeel van de Schrift geeft het ons verheldering, maar geeft men er zich rekenschap van of onze belijdenis ook maar op eenig kardinaal of semi-kardinaal punt, ja op eenig punt aan de periferie, deswege moest worden herzien, dan moet hierop ontkennend worden geantwoord.

Nog eens bij al deze beweringen denken wij de bewoorders weg.

Het gaat ons om de zaak, niet om eenig persoon. Maar dan zien wij ook met smart, hoe de symptomen van de rationalistische ziekte al duidelijker worden.

En wat ook stof tot klagen geeft is, dat de Gereformeerde gezindheid in ons land, welke zich buiten onze kerken bevindt, ons in zoo menig opzicht alleen liet staan.

Ook voor haar beten wij de spits af.

Enkele sympathie-betigingen werden van die zijde tot ons gericht.

Wij weten, dat er duizenden onder hen zijn, die zich over het verloop te Assen hartelijk verblijden.

Waarom hielden die zich stil?

Wij wenschen geen dank.

Wie brengen men Gode.

Maar wij hebben behoefte gesterkt te worden door de liefde in eenheid des waren geloofs.

Wel echter stonden wij van dien kant aan heftige aanvallen bloot.

Prof. Hattjema, wellicht met wanhoop om het onkruid in eigen tuin uit te roeien, ziet men gedurig weer over onze kerkmuren heen stappen, niet om zijn breiden zin te vertolken, niet om de traditie-oncele hand ons te reiken, maar om met schommel en hark onze bloembetten om te woelen.

En in de Christelijk Gereformeerde Kerk, die in onzen strijd zeker zoo goed als geheel aan onze zijde staat, vindt een der docenten van Apeldoorn het noodig te waarschuwen tegen den geest van Assen. Op welke gronden? Op gronden — wij bedoelen er niets scherp mee tegen den persoon — die ons vooralsnog toeschijnen even stevig te zijn als een vloer van bordpapier.

Waarom ontfingen wij niet meer steun?

Ruben, waarom liet gij uw broeders alleen strijden?

Wij vragen dit niet, omdat wij ons in onzen God niet sterk genoeg weten.

Maar omdat wij het zoo verheffend zouden hebben gevonden, wanneer in een zaak, die allen raakt, bij alle kerkelijke gedeeltes het eenheidsgevoel sterk had gesproken.

Dan — het jaar van Assen zal onze kerken ook het volgende jaar, ja wellicht nog de volgende jaren beheerschen.

De strijd is nog niet uit, al liggen de hevigste momenten achter ons.

Nog hebben wij onze „bezwaarden“.

Tusschen hen moet wel worden geschild.

Er zijn er, die nog niet hebben gekozen.

Geen middel worde onbeproefd gelaten om hen te overtuigen en te behouden.

Er zijn er ook, gelijk bleek, die tegen onze kerken gekozen hebben en toch in onze kerken willen blijven.

Zij nemen de positie in van vijanden binnen de vesting, van aanvallers in den rug.

Blijve het beroep op hun eerlijkheidsgevoel niet zonder resultaat.

In het jaar van Assen hebben wij geleefd.

Breng dit lijdens ons in inniger gemeenschap met Christus.

Maar versieren wij er onze borst niet om met medailles van moed, beleid en trouw.

Hoe anders staan wij achter dit jaar dan daarvoor!

Toen niet geheel zonder zorg in het hart.

Zou men algemeen den vijand van het rationalisme herkennen en de zwarte gedaante, welke achter hem aansloopt: de leervrijheid?

Thans mag tot roem van Gods genade gekonstateerd: onze lampen waren door de olie des Geestes brandende.

Op die geheimzinnige silhouetten viel het licht. Het gevaar is afgewend.

Dankt, dankt nu allen God!

Veel ruimer kunnen onze kerken 1927 ingaan. Dat Christus hier als de welkolom voorttrekke.

Lezer, lezeres, het heil onzes Gods zij u toegebeden.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Sentiment of geloofsdaad?

(Jaarwisseling.)

En nu, wat verwacht ik, o Heere? Mijn hope, die is op U. Psalm 39:8.

Op Oudejaarsavond en Nieuwjaarsmorgen wordt ons bewuste leven veel meer door het sentiment dan door het intellect beheerscht.

Daarom kan ook na de twaalf beslissende klok-slagen de stemming zoo gemakkelijk in haar tegen-deel omslaan.

Want niets is meer voor verandering vatbaar dan stemming.

Ga maar na.

Op den laatsten dag van het stervend jaar is er bij ons weemoed over wat voorbijging, droefheid over het vergankelijke en ijdele van ons leven.

Wij hebben het weer gevoeld: niet dit was het ergste dat vreugd en smart, blijdschap en tranen, voorspoed en tegenheden voorbijgingen, zonder ooit weer te keeren, maar voeleer dat we van onszelf moesten zeggen: wij vliegen daarheen. Onze dagen zijn een handbreed: immers is een ieder mensch, hoe vast hij staat, enkel ijdelheid.

Maar op den Nieuwjaarsmorgen, dan schijnt opeens alles veranderd.

We keeren terug van de begrafenis van het doode jaar.

De ernstige trek ontplooit zich op ons gelaat. We moeten immers verder.

Het leven ligt voor ons.

Daar is een tank die ons wacht.

Daar is arbeid, die roept.

Ligt er niet iets schoons in, een gloednieuw jaar te ontvangen uit de hand onzes Gods?

Daarom beginnen we dat nieuwe jaar met nieuwe vreugd.

Vol moeds gaan we wandelen op ruimer baan.

We zullen ons in Gods mogendheid opmaken om tegen de oude zonden met meer kracht dan vroeger te kampen, om met meer bezieling den Heere te dienen, om inniger te gelooven, vuriger te hopen, oprechter lief te hebben, kloeker te strijden.

Met nieuwe vreugd nemen we den reisstad op; er trekt een glans over ons gelaat. Nu eindelijk zal het van ons gelden: zij gaan van kracht tot kracht steeds voort!

Maar wat is er dan veranderd in ons leven, door die twaalf slagen van de klok?

Alleen onze stemming is veranderd.

Niet de werkelijkheid.

De nieuwjaarsdag is eigenlijk veel ernstiger dan de oudejaarsavond.

Want er is nu nog onzekerheid bijgekomen. Nog zijn onze dagen een handbreed gesteld.

Nog vliegen uren dagen maanden als een schaduw heen.

Nog leven we in louter onbestendigheid.

Nog is ieder mensch, hoe sterk hij sta, enkel ijdelheid.

Neen, we weten niets meer, en we hebben niets meer dan den vorigen avond.

Eer minder.

Toen zagen we bij dalend zonnelicht over een reisweg van een jaar terug.

Nu wandelen we in de mist, en zien geen handbreed vooruit.

Is het dus alles pure inbeelding, louter onwezenlijkheid, die stemming der zoetweemoedige uren, bij de wisseling van het jaar?

Volstrekt niet.

God beheerscht ons zieleleven ook door sentimenten. Juist van die sentimenten kan zoo'n sterk emotioneele kracht uitgaan, als de H. Geest Gods ze verdiept, en er geestelijk verlangen uit doet klijmen.

Maar dan moet het van sentiment tot geloofsdaad komen.

O, laat ons bij een blik op de klimmende onzekerheid doen wat David deed, toen hij nagedacht had over het ijdele van het leven.

Hij ging er niet over tobben.

Hij ging er niet over marmureeren in stilte.

Hij ging er niet over klagen tegen de menschen.

Hij ging er over spreken tot zijn God.

Hij stelde zijn sentiment onder de macht van het Woord, van het Verbond, van de belofte Gods. Omdat het niet als een zeepbel verwaaien zou.

Dat is een daad van geloof.

Dat is een daad van gebed.

Om het nieuwe jaar in Gods kracht, blijmoedig, en toch met heiligen ernst te beginnen, moeten we eerst den berg des gebeds beklimmen.

Dan zal het af dalen naar de andere zijde ons gemakkelijk vallen, en we zullen moedig wandelen op den weg des Heeren.

En nu, wat verwacht ik o Heere? mijn hope, die is op U.

Voor David had God laten dagen het licht van een nieuwen morgen.

Zijn klagende, vragende ziel was door diepe benauwing gegaan, zóó zelfs dat hij had: Heere, neem mijn ziel van mij.

Maar nu heeft God nieuwe veerkracht in zijn ziel gegeven.

Hij heeft zijn sentiment uit mineur in majeur overgeleid.

Uiterlijk is er nog niets in zijn bestaan veranderd. Dezelfde bittere vijanden dreigen nog. Nog is het leven kort, onbestendig de voorspoed, maar zeker de naderende dood. En dreigend de komende strijd.

Maar in zijn ziel is alles anders gekleurd.

Hij geeft zich over in de hand van zijn God. Hij mort niet langer. Hij zwijgt. Hij buigt. Hij aanvaardt. Hij voelt de nabijheid van zijn sterken God. Zou hij dan niet veilig zijn?

Daar ligt de bezieling van het nieuw beginnen in. De overstap uit het verleden in het heden, en naar de toekomst.

Nu dan!

Dat is het strekken van de stramme knieën, het opheffen van de trage handen.

Van het vage sentiment komt het nu tot de bewuste daad van het geloof. En nu, wat verwacht ik? o Heere, mijn hope die is op U!

Uit de wisselende stemming heft hij zijn ziel op tot zijn onveranderlijken God, om in Hem rust en vrede, vertrouwen en vreugd voor de toekomst te vinden.

Hij hooft op zijn Ontfermer.

Laat ook ons die belijdenis der hope vasthouden, opdat we boven de stemmingen van het oogenblik ons in geloof mogen verheffen, en rust vinden in den Eeuwige.

Die hoop beschaamt niet, mits zij vrucht zij van oprecht geloof en van vertrouwensvolle overgave aan den Heere.

Die hoop hangt niet in de lucht.

Zij is verankerd in het Woord.

Zal de Heere, die het meerdere gaf, (Christus) ons het mindere onthouden?

Zal Hij niet met hem alle dingen schenken?

Hij, die van plan is al Zijn kinderen veilig te brengen in het Vaderhuis, zal Hij hun onderweg zijn hulp en veilig geleide onthouden?

Geeft u aan Hem over, opdat uw Ziel in Hem ruste.

Betrouw op Zijne beloften.

Dan hebt ge alles. Want ge hebt Hem.

Zelfs in den nacht moogt ge Zijn lof zingen. Wat u ook overkomt, vrees niet.

Neem den staf ter hand.

Heb het hoofd moedig op.

De Heere zal uw Herder zijn.

Werp al uw bekommernis op Hem.

Hij zorgt voor u.

Klaag Hem uw nood.

Zing Hem uw vreugd.

Wees in geen ding bezorgd, maar laat uwe begeerten in alles, door bidden en smeeken, met dankzegging bekend worden bij God.

Verwacht het niet van het leven, noch van de omstandigheden. Van voorspoed noch van welvaart. Maar ook niet van kruis of leed.

Verwacht het alleen van uw God.

En zeg het tot Hem, in kinderlijk overgave: En nu, wat verwacht ik, o Heere, mijn hope, die is op U.

„Gij immers wilt of zult nooit onze hoop beschamen. Den Heer zij eeuwig lof, en elk zegg' Amen, Amen.“

F. C. M.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Correspondentie.

Ons lichaam en het beeld Gods.

Correspondentie. G. D. te L. Omdat God een Geest is, kan ons lichaam uit den aard der zaak niet behooren tot het beeld Gods waarnaar we geschapen zijn.

Wel kan gezegd, dat ook in ons lichaam, om zijn innig verband met onze ziel, die naar het beeld Gods geschapen is, Gods beeld in ons tot openbaring komt.

Meer hierover kunt u vinden in „E. Voto“ van Dr. A. Kuyper Sr., dat allicht onder uw bereik is. V.

F.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het parlementaire stelsel.

(Slot.)

Dat het parlementaire stelsel noch in ons land, noch in een der andere Europeesche landen, in bijzonderen bloei verkeert, daar zijn vrijwel allen het over eens.

Verskil van meening ontstaat echter zoodra men de oorzaken zoekt. Dan wijst de een op het dalend peil der kamers en een ander op de groote domme massa der met leuzen en redevoeringen bewerkte kiezers, een derde spreekt van het kiesstelsel en den slechten invloed van politiek en partijbesturen terwijl een vierde van meening is dat kamerleden die van hun schadeloosstelling afhankelijk zijn nimmer het belang van het land maar altoos het belang van hun kiezers en daarmee het eigen belang voor oogen zullen hebben.

Deze opsomming is voor uitbreiding vatbaar.

We staan hier voor een complex van verschijnselen, die alle min of meer denzelfden oorsprong hebben, althans zeer nauw samenhangen.

In den regel wordt bij het behandelen van deze kwestie al bij voorbaat aangenomen dat de fout moet liggen in de toepassing of functioneering van het stelsel, nimmer vraagt men of de verwachting ook onredelijk hoog gesteld was en het parlementaire stelsel welbezien moeilijk iets anders brengen kon dan strubbelingen en strijd.

Toch is dit laatste het geval.

Er is dan ook geen reden van verwondering over den stroeven gang van onze Staatsmachine maar veel meer grond voor verbazing over het feit dat wij onder de bestaande omstandigheden nog op zulk een doeltreffende wijze geregeerd worden.

Wat
De g
veroorz
langen
sproker
Door d
van ve
de toem
meer is
Waar
thans r
en nie
gemaak
Dit
schied
was la
die teg
ben opg
woordig
te bevo
Zoo h
schappij
tegenwo
groepen
wet te
Nu he
gekregel
groep d
te breng
zijn bel
kan, als
trachten
of wat
dreigen
gevolg v
mensche
wachten
lijke en
kiesgere
Is het
geen ste
Het j
nog een
De op
Hier
van het
„gezeg
Toch
parking
nu eenm
Hier z
De eer
Wat k
De om
geering
spraken
Zulk e
wie gem
In dit
veel reg
onoverko
andering
Een t
Kamer a
fiest en e
nieuwe b
wij dit st
ook zij, v
er niet
In beid
worden c
hun dage
kens gesl
gaan van
Hoe he
neutralise
houden e
velen die
die wel
van Coll
regeerden
ministerie
Tenzij
Marx het
maar dan
van den a
Deze w
ons regee
beschuldig
ken.
Zou het
en als pe
beginsel?
Tenslot
gevolg dat
onaren de
ginselen e
steeds de
De ern
maken he
grenzen v
wordt voo
ginselen, o
die straks
dien omva
en er in
van belang
leeren in
Amhem